

Соболева Ірина Володимирівна,
аспірант кафедри економічної теорії та економічної політики,
Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця,
м. Харків
ORCID 0000-0003-4707-8238

УДК 338.242.4

doi: 10.34213/tp.20.02.19

ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АНТИМОНОПОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Визначено роль та значення державної антимонопольної політики в системі державного регулювання економіки. Узагальнено характеристики та встановлено можливості використання інструментів реалізації державної антимонопольної політики. Розглянуто принципи розроблення та реалізації державної антимонопольної політики. Запропоновано підходи щодо обґрунтування вибору інструментарію забезпечення реалізації державної антимонопольної політики. Доведено, що об'єктом регуляторного впливу держави при реалізації антимонопольної політики мають виступати як конкретні дії, так і здатність та спроможність учасників ринкових відносин щодо результативного здійснення такого роду поведінки.

Ключові слова: антимонопольна політика, антимонопольне регулювання, конкурентні відносини, інструментарій, принципи.

Постановка проблеми. Здійснення в Україні великомасштабних заходів із реформування економіки, активізації участі національних товаровиробників у міжнародному господарському співробітництві в рамках невинного розгортання процесів економічної глобалізації, структурні зміни та поступове подолання штучних перешкод розвитку конкуренції на внутрішньому ринку в контексті насичення споживчого попиту, що супроводжується підвищенням складності виявлення потреб та невизначеності тенденцій змін вимог покупців, закономірно визначають послуження об'єктивних передумов щодо неминучого зростання інтенсивності ринкової конкуренції, а отже, й збільшенням гостроти ринкового суперництва. За такі умови реалізація функцій держави у сфері забезпечення ефективного ринкового регулювання та здійснення належної підтримки конкуренції визначається неоднозначністю пріоритетів та цілей відповідної антимонопольної політики, що має, з одного боку, бути спрямованою на захист свободи підприємництва та добросовісності конкурентної поведінки учасників ринкових відносин, а з іншого – бути також орієнтованою на задоволення суспільно-значущих інтересів (сприяння підвищенню рівня продуктивної зайнятості економічно активного населення, досягнення та збереження високих темпів економічного зростання, збільшення якості життя та рівня доходів громадян та ін.) шляхом стимулювання розвитку національного виробництва та посилення економічної безпеки держави. Тому особливого значення в рамках виконання зазначених суперечливих завдань державної антимонопольної політики набуває необхідність виваженого та цілеспрямованого вибору належного інструментарію регулювання ринкових відносин, обґрунтування доцільності використання складників якого потребує як поглибленого наукового обґрунтування, так і адаптації сучасних світових практик підтримки та розвитку конкуренції в контексті реформування національної економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти обґрунтування вибору та продуктивного використання інструментів реалізації державної антимонопольної політики в роботах багатьох авторитетних вітчизняних

© Соболева І. В., 2020

та зарубіжних науковців, таких як Г. Андрощук [1], С. Братановський [2], Дж. Вернон [3], В. Віскузі [3], Дж. Гарингтон [3], О. Горняк [4], В. Келарєв [5], А. Кирилюк [6], А. Куліш [8], В. Лагутін та ін. [7], П. Леоненко [11], Б. Марков [9], В. Пантелєєв [2], Л. Птащенко [10], О. Рудич [10], В. Філіпович [4], А. Чухно [11], Т. Швидка [12], С. Шкляр [1], О. Шнипко [13], О. Щербатюк [14], П. Юхименко [11], Ю. Ясько [15] та ін. Проте слід відзначити, що підходи до обґрунтування вибору інструментарію реалізації заходів державного антимонопольного регулювання на цей час недостатньою мірою враховують неоднозначність питань формування відповідної державної політики розвитку ринкових конкурентних відносин, а також особливості сучасного контексту поглиблення участі національної економіки України у процесах економічної глобалізації, а також активізації процесів європейської інтеграції.

Метою дослідження в роботі є теоретичне обґрунтування та розроблення рекомендацій щодо обґрунтування вибору інструментарію забезпечення реалізації державної антимонопольної політики.

Виклад основного матеріалу. Розроблення та реалізація антимонопольної політики являє собою один із найбільш потужних важелів державного регулювання економіки та забезпечення цілеспрямованого впливу держави на функціонування ринкового механізму господарських відносин для забезпечення належного задоволення суспільних інтересів. Проте виникнення неминуче розбіжностей при з'ясуванні та ідентифікації змісту такого роду інтересів (характер виявлення яких звичайно залежить від впливу багатьох факторів, зокрема пов'язаних із соціально-демографічними характеристиками населення, особливостями державно-політичного устрою, структурою та динамікою розвитку національного господарства, економічним потенціалом держави та розміщенням продуктивних сил, параметрами представництва певних суспільних груп в системі прийняття політико-економічних рішень та ін.), у свою чергу, знаходить закономірне відображення в суперечливості підходів як щодо формування цільової спрямованості антимонопольної політики держави, так і в рамках вибору конкретного інструментарію реалізації цієї політики. Слід відзначити, що складність та неоднозначність вибору шляхів вирішення питань обґрунтування вибору інструментарію антимонопольного регулювання навіть на концептуальному рівні визначається певною суперечливістю власне принципів розроблення та реалізації державної антимонопольної політики, положення якої мають поєднувати, з одного боку, пріоритетність орієнтації на підтримку господарської автономії та незалежності економічного вибору суб'єктів ринкових відносин (зокрема, при реалізації принципів свободи руху товарів та послуг, свободи та захисту конкуренції, рівності прав та обов'язків учасників ринку, законності та гласності дій держави) із об'єктивною необхідністю втручання держави у процеси ринкової конкуренції (базується на дотриманні вимог недопущення монополізації ринку та зловживань ринковою владою, регулювання діяльності монополій, пріоритету суспільних інтересів та захисту прав споживачів). Крім того, у рамках антимонопольного регулювання в контексті реалізації відповідної державної політики має також бути вирішено низку більш конкретних, але не менш різноспрямованих за цільовою орієнтацією соціально-економічних завдань, таких як, по-перше, обмеження діапазону коливань ринкових цін (у напрямі запобігання як невиправданому демпінгуванню – для захисту вітчизняного товарного виробництва, так і при необґрунтованому завищенні цін –

для захисту споживачів), по-друге, підтримка національної конкурентоспроможності країни в конкурентному суперництві в глобальному вимірі ринкового простору, по-третє, підтримка пропорційності розвитку та структурної раціональності побудови економіки держави та ін.

Таким чином, з точки зору автора, державна антимонопольна політика являє собою узгоджену сукупність нормативно закріплених положень, що в сукупності визначають інституціональну побудову механізму здійснення регуляторного впливу держави на процеси розподілу та реалізації ринкової влади (як здатності щодо надання суб'єктами ринку одноосібного або колективного впливу на умови угод щодо виробництва, обігу та споживання товарів та послуг) у рамках окремих сегментів та національних ринків у цілому. Отже, об'єктом здійснення регуляторного впливу держави в рамках реалізації антимонопольної політики мають виступати не тільки конкретні дії учасників ринкових відносин, що можуть (оцінка добросовісності конкурентних стратегій суб'єктів господарювання також є складником відповідного механізму регулювання) визначатися як антиконкурентні, але й розгалужений комплекс характеристик та властивостей, що здатні сформувати здатність та спроможність (індивідуальні або навіть групові) зазначених учасників щодо результативного здійснення такого роду поведінки.

Інституціональна природа процесів розробки та реалізації антимонопольної політики держави визначає поширеність серед науковців позицій, що виходять із пріоритетності використання в даному контексті нормативного упорядкування впливу на ринкові процеси. При цьому перевага надається насамперед унормуванню механізмів протидії формуванню на ринку монополізованих утворень, що подано, наприклад, у роботах Ю. Ясько [15, с. 24–36] (наполягає на необхідності конкретизації та закріплення практик антимонопольного регулювання в положеннях відповідних нормативних актів), В. Келарева [5, с. 33–39] (підкреслює обов'язковість повного та однозначного розкриття змісту та особливостей використання певних інструментів у відповідних нормативних засадах державного регулювання економіки), С. Братановського та В. Пантелеєва [5, с. 45–48] (наголошують на переважно нормативній природі антимонопольного регулювання, що, зокрема, прямо окреслює можливості та обмеження щодо використання певних методів та способів впливу держави на процеси ринкової взаємодії) та ін.

Слід, проте, відзначити, що інституціональний характер походження феномену антимонопольної політики (має передбачати не тільки унормування, але і структурне впорядкування та в подальшому поширення практик безпосереднього надання регуляторних впливів, потрібних, зокрема, навіть для забезпечення виконання встановлених правил та нормативів), а також необхідність вирішення в рамках діяльності держави щодо антимонопольного регулювання ринкових процесів низки різних за змістом вказаних вище інших завдань державного управління, визначають доцільність суттєвого розширення складу елементів інструментального забезпечення такого регулювання.

Зокрема, О. Щербатюк [5, с. 433] у контексті формування та реалізації антимонопольної політики вказує на необхідність відокремленого розгляду певного функціоналу державного управління (основу якого становить саме нормативне упорядкування ринкових відносин) та власне механізму антимонопольного регулювання (передбачає утворення незалежних регуля-

торних органів, діяльність яких орієнтовано на розв'язання та запобігання виникненню конфліктів між учасниками ринкових відносин. Л. Птащенко та О. Рудич [10, с. 7–8] в розвиток подібного підходу відзначають навіть доцільність розмежування в рамках антимонопольної політики держави нормативного (законодавче встановлення правил та нормативів здійснення ринкових відносин) та адміністративного (структурована сукупність форм та методів регулювання, а також конкретних заходів щодо запобігання монополізації ринків та стимулювання розвитку ринкової конкуренції) складників. Т. Швидка [12, с. 85–86] також підкреслює доцільність виділення нормативного (нормативи конкуренції та концентрації, санкції за правопорушення в ринковій сфері) та активного (конкретні заходи уповноважених структур держави щодо, з одного боку, недопущення монополізації ринків та антиконкурентних узгоджених дій, а з іншого – відносно стимулювання розвитку конкуренції та підтримки економічної свободи) складників інструментального механізму державного регулювання конкурентних ринкових відносин.

Крім того, наприклад, А. Чухно, П. Юхименко, П. Леоненко [11] ґрунтовно та змістовно відзначають необхідність розширення складників інструментального забезпечення антимонопольного регулювання через виокремлення базових форм державного впливу на економічні процеси (економічні та адміністративні регулятори, правові інструменти) та заходів (регламентні, заборонні, контрольні та профілактичні). З такою точкою зору цілком погоджується А. Кирилюк [6, с. 31], який також додає та підкреслює, що навіть регулювання діяльності ринкових монополій (тобто структур, які володіють невинувато великими можливостями щодо надання впливу на ринкові відносини) не може ґрунтуватися тільки на використанні суто обмежувальних інструментів (спрямовуються на заборону, перешкоду функціонуванню або ліквідацію), оскільки навіть монополічні утворення є важливим складником господарського життя (виступають відображенням об'єктивно притаманного підприємцям прагнення щодо максимізації прибутку) та не можуть бути просто викреслені з ринкових процесів.

Слід, проте, відзначити, що попри достатньо глибоку розробленість підходів щодо структуризації інструментального забезпечення розроблення та реалізації антимонопольної політики вивчення питань обґрунтування вибору конкретних інструментів та визначення практичних заходів щодо регулювання конкурентних ринкових відносин залишаються фрагментарними та вимагають доопрацювання. З огляду на виявлену вище пріоритетність загальноекономічних та суспільних цільових орієнтирів діяльності держави в цій сфері пропонується підхід щодо вирішення цього завдання на основі зіставлення характеристик різних інструментів антимонопольного регулювання з результатами оцінювання стану та тенденцій розвитку певних ринків за такими ознаками: конкурентність ринкових відносин; темпи зростання обсягів ринкових продажів; рівень рентабельності ринкових операцій (таблиця).

З точки зору автора, реалізація запропонованого підходу дозволить забезпечити посилення цільової спрямованості, а також узгодженість та збалансування заходів щодо використання інструментарію антимонопольного регулювання в рамках розроблення цілісної державної антимонопольної політики.

Таблиця

Узагальнення характеристик інструментарію реалізації державної антимонопольної політики

Інструмент	Характеристика регулятивного впливу	Умови результативного використання, за параметрами ринкових відносин		
		Конку-рентність	Темпи зростання обсягів продажу	Рівень рентабельності операцій
Приписи, заборони та обмеження	Прямий регуляторний вплив та втручання в господарську діяльність економічних агентів	Низька. Відсутня	Низькі. Помірні	Високий
Встановлення нормативів	Передбачення лімітів та обмежень діяльності (економічної конкуренції та концентрації)	Помірна	Середні. Високі	Середній
Ліцензування	Встановлення умов, порядку і процедур отримання дозволів на здійснення певної діяльності	Середня	Середні. Високі	Високий
Квотування	Упровадження обмежень щодо виробництва або обігу певних товарів і послуг	Середня	Високі	Високий
Регулювання цін	Встановлення фіксованих правил ціноутворення, обмеження рентабельності	Низька. Відсутня	Середні	Високий
Регулювання тарифів	Встановлення ставок оплати за виробничі, інфраструктурні та інші послуги	Низька. Відсутня	Низькі. Помірні	Високий
Пільги	Надання прав користування особливими режимами здійснення господарської діяльності	Середня	Помірні	Середній
Пільгове кредитування	Кредитування (державне гарантування кредитів) на особливих умовах	Середня	Середні	Середній
Державне фінансування	Цільове виділення фінансів на особливих умовах	Середня	Середні	Низький
Державне інвестування	Цільове виділення фінансів на умовах участі держави	Помірна	Середні	Низький
Надання субсидій	Безповоротна фінансова або інша ресурсна підтримка	Середня. Висока	Низькі	Низький
Надання трансфертів, дотацій, субвенцій	Безповоротна фінансова або інша підтримка в рамках цільового перерозподілу бюджетних коштів	Середня	Середні	Низький
Антимонопольні виключення	Надання дозволів або передбачення інших можливостей щодо створення та функціонування монопольних утворень	Висока	Середні	Помірний
Податкові пільги	Обмеження розміру або відстрочення податкових платежів при здійсненні певних видів діяльності	Середня. Висока	Середні	Низький
Інфраструктурні пільги	Створення та надання доступу до об'єктів інфраструктури на особливих умовах	Середня	Середні	-
Податкові обмеження	Встановлення додаткових податкових нормативів або вилучень	Середня	Високі	Середній. Високий
Державне замовлення товарів, робіт, послуг	Цільове державне фінансування (на особливих умовах) закупівель товарів, робіт, послуг для державних та суспільних потреб	Помірна	Середні	Низький

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Державна антимонопольна політика являє собою узгоджену сукупність нормативно закріплених положень, що в сукупності визначають інституціональну побудову механізму здійснення регуляторного впливу держави на процеси розподілу та реалізації ринкової влади (як здатності щодо надання суб'єктами ринку одноосібного або колективного впливу на умови угод щодо виробництва, обігу та споживання товарів та послуг) у рамках окремих сегментів та національних ринків у цілому. Об'єктом здійснення регуляторного впливу держави в рамках реалізації антимонопольної політики мають виступати не тільки конкретні дії учасників ринкових відносин, що можуть (оцінка добросовісності конкурентних стратегій суб'єктів господарювання також є складником відповідного механізму регулювання) визначатися як антиконкурентні, але й розгалужений комплекс характеристик та властивостей, що здатні сформувати здатність та спроможність (індивідуальні або навіть групові) зазначених учасників щодо результативного здійснення такого роду поведінки. Для обґрунтування вибору інструментарію реалізації заходів антимонопольного регулювання запропоновано підхід, що передбачає зіставлення (у рамках загальних положень антимонопольної політики, які встановлюють пріоритети та цільові орієнтири держави у сфері впливу на економічні та господарські процеси) характеристик стану факторів, які визначають динаміку та тенденції розвитку певного ринку, а саме: конкурентності ринкових відносин, темпів зростання обсягів продажу, середнього рівня рентабельності операцій.

На подальше дослідження в рамках запропонованого підходу потребують методичні положення щодо узгодження та збалансування заходів щодо використання інструментарію антимонопольного регулювання в рамках розроблення цілісної державної антимонопольної політики.

Список використаних джерел

1. Андрощук Г. О., Шкляр С. В. Конкурентне право: захист від недобросовісної конкуренції. Київ : Юстініан, 2012. 472 с.
2. Братановский С. Н., Пантелеев В. Ю. Административно-правовое регулирование в сфере потребительского рынка на современном этапе: международный и сравнительно-правовой аспекты : монографія. Москва ; Берлин : Директ-Медиа, 2017. 170 с.
3. Віскузі В., Вернон Дж., Гарингтон Дж. Економічна теорія регулювання та антимонопольна політика. Київ : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2014. 1047 с.
4. Горняк О. В., Філіпович В. В. Теоретичні підходи до вимірювання рівня концентрації та монополізації на сучасних ринках. *Вісник Одеського нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Сер "Економічні науки"*. 2012. Вип. 1 (6), т. 17. С. 14–23.
5. Келарев В. В. Государственное регулирование антимонопольной политики. Ростов-на-Дону : Изд-во Северо-Кавказ. академии гос. службы, 2008. 144 с.
6. Кирилук А. О. Державне регулювання монополізованих ринків України. *Бізнес Інформ*. 2014. № 11. С. 30–35
7. Конкурентна політика держави в умовах трансформації національної економіки : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. В. Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2008. 329 с.
8. Куліш Л. П. Конкурентна політика у системі інструментів державного регулювання економіки. *Економіка та держава*. 2019. № 1. С. 126–131.
9. Марков Б. М. Антимонопольне регулювання в Україні: сучасний стан та напрями удосконалення. *Розвиток фінансових методів державного управління національною економікою : зб. наук. пр. Сер. : Економіка*. Донецьк : ДонДУУ, 2013. Т. XIV, вип. 240. С. 206–214.
10. Птащенко Л. О., Рудич О. А. Іноземний досвід реалізації антимонопольної політики у сфері цінового регулювання. *Вісник Хмельницьк. нац. ун-ту*. 2014. № 3, т. 2. С. 7–10.

11. Чухно А. А., Юхименко П. І., Леоненко П. М. Інституціонально-інформаційна економіка. Київ : Знання, 2010. 687 с.
12. Швидка Т. І. Інструментальний механізм формування та реалізації конкурентної політики держави. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 83–87.
13. Шнипко О. С. Конкурентоспроможність України в умовах глобалізації. Київ : ІЕП НАНУ, 2009. 456 с.
14. Щербатюк О. Антимонопольна політика в Україні: практика реалізації та напрямки удосконалення. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 9, ч. 2. С. 430–433.
15. Ясько Ю. Формування державної конкурентної політики в Україні. *Вісник КНТЕУ*. 2013. № 4. С. 24–36.

Soboleva I. V.,

*Postgraduate Student, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv
ORCID 0000-0003-4707-8238*

INSTRUMENTAL SUPPORT FOR THE IMPLEMENTATION OF THE STATE ANTIMONOPOLY POLICY

The role and importance of the state antimonopoly policy in the system of state economy regulation are determined. The characteristics and possibilities of using the instruments of implementation of the state antimonopoly policy are generalized. The principles of development and implementation of the state antimonopoly policy are considered. Approaches are proposed to justify the choice of instruments to ensure the implementation of the state antimonopoly policy. The substantiation of the essence of the state antitrust policy as a coherent set of normatively-fixed provisions defining the institutional construction of the mechanism of exercising the regulatory influence of the state on the processes of distribution and realization of market power within individual segments and national markets as a whole is given. It is proved that the object of the regulatory influence of the state in the implementation of antitrust policy should be both specific actions and the ability and capacity of market participants in the effective implementation of such behavior. The characteristics and possibilities of using the instruments of implementation of the state antitrust policy are generalized. The contradictory nature of the existing theoretical and conceptual basis of the development and implementation of the state antitrust policy, which provisions must combine, on the one hand, the priority orientation on maintaining economic autonomy and independence of economic choice of market relations subjects with the objective necessity of interfering with the state intervention. The institutional nature of the processes of development and implementation of the antitrust policy of the state is proved. The peculiarities and conditions of the effective use of the instruments of the state antitrust policy implementation, according to the parameters of market relations, are established. The principles of development and implementation of the state antitrust policy are considered. The priority of the general economic and social targets of the state activity in ensuring the implementation of the state antitrust policy has been proved. An approach is proposed to choose the means of ensuring the implementation of the state antitrust policy on the basis of comparing the characteristics of different antitrust instruments with the results of assessing the state and tendencies of development of certain markets on the following features: competitiveness of market relations; growth rates of market sales; the level of profitability of market operations.

Keywords: antimonopoly policy, antitrust regulation, competitive relations, tools.

References

1. Androschuk, H.O., Shkliar, S.V. (2012). Konkurentne pravo: zakhyst vid nedobrosovisnoi konkurentsii [Competition law: protection against unfair competition]. Kyiv: Yustinian [in Ukrainian].
2. Bratanovskiy, S.N., Panteleev, V.Yu. (2017). Administrativno-pravovoe regulirovanie v sfere potrebitelskogo ryinka na sovremennom etape: mezhdunarodnyiy i sravnitelno-pravovoy aspektiy [Administrative and legal regulation in the sphere of the consumer market at the present stage: international and comparative legal aspects]. Moskva; Berlin: Direkt-Media [in Russian].
3. Viskuzi, V., Vernon, Dzh., Harynhton, Dzh. (2014). Ekonomichna teoriia rehuliuвання ta antymonopolna polityka. Kyiv: Vyd-vo Solomii Pavlychko "Osnovy" [in Ukrainian].

4. Horniak, O.V., Filipovych, V.V. (2012). Teoretychni pidkhody do vymiriuvannya rivniva kontsentratsii ta monopolizatsii na suchasnykh rynkakh. *Visnyk Odeskoho nats. un-tu im. I. I. Mechnykova. Ser. "Ekonomichni nauky", issue 1 (6), vol. 17, 14–23* [in Ukrainian].
5. Kelarev, V.V. (2008). Gosudarstvennoe regulirovanie antimonopolnoy politiki. Rostov-na-Donu: Izd-vo Severo-Kavkaz. akademii gos. sluzhby [in Russian].
6. Kyrlyuk, A.O. (2014). Derzhavne rehuliuвання monopolizovanykh rynkiv Ukrainy. *Biznes Inform, 11, 30–35* [in Ukrainian].
7. Konkurentna polityka derzhavy v umovakh transformatsii natsionalnoi ekonomiky [Competition policy of the state in the conditions of transformation of national economy] (2008). V.D. Lahutin (Ed.). Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. in-t [in Ukrainian].
8. Kulish, L.P. (2019). Konkurentna polityka u systemi instrumentiv derzhavnoho rehuliuвання ekonomiky. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state, 1, 126–131* [in Ukrainian].
9. Markov, B.M. (2013). Antymonopolne rehuliuвання v Ukraini: suchasnyj stan ta napriamy udoskonalennia. *Rozvytok finansovykh metodiv derzhavnoho upravlinnia natsionalnoi ekonomikoiu – Development of financial methods of public administration of the national economy, 240, 206–214*. Donetsk: DonDUU [in Ukrainian].
10. Ptaschenko, L.O., Rudych, O.A. (2014). Inozemnyj dosvid realizatsii antymonopolnoi polityky u sferi tsinovoho rehuliuвання [Foreign experience in implementing antitrust policy in the field of price regulation]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu, 3, Vol. 2, 7–10* [in Ukrainian].
11. Chukhno, A.A., Yukhymenko, P.I., Leonenko, P.M. (2010). Instytutsionalno-informatsijna ekonomika. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
12. Shvydka, T.I. (2019). Instrumentalnyj mekhanizm formuvannya ta realizatsii konkurentnoi polityky derzhavy. *Aktualni problemy vitchyznianoj iurysprudentsii – Current problems of national law, 4, 83–87* [in Ukrainian].
13. Shnytko, O.S. (2009). Konkurentospromozhnist Ukrainy v umovakh hlobalizatsii. Kyiv: IEP NANU [in Ukrainian].
14. Scherbatiuk, O. (2011). Antymonopolna polityka v Ukraini: praktyka realizatsii ta napriamky udoskonalennia. *Ekonomichnyj analiz – Economic analysis, 9, 430–433* [in Ukrainian].
15. Yasko, Yu. (2013). Formuvannya derzhavnoi konkurentnoi polityky v Ukraini [Formation of the state competition policy in Ukraine]. *Visnyk KNTEU, 4, 24–36* [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 08.05.2020 р.